

Dobrostan koni

Koń jest zwierzęciem otwartej przestrzeni, które w naturze pokonuje ok. 30 km dziennie, natomiast tradycyjnie utrzymywane konie przemierzają niewielki ułamek tego dystansu. Potrzebę przemieszczania się z miejsca na miejsce wykazują wszystkie konie, zarówno dzikie, jak i udomowione. Jedynie ruch, zwłaszcza rozumiany jako ilość uderzeń kopyta o ziemię w ciągu doby, jest czynnikiem kształtującym zdrowe nogi. Zamykanie koni w boksach dodatkowo zmniejsza i tak już niedostateczny poziom tej cennej aktywności. Koń jest zwierzęciem, dla którego zapewnienie odpowiedniej dawki ruchu jest tak samo istotne jak dostarczenie mu paszy czy wody. Zbyt długie stanie w boksach odbija się negatywnie na zdrowiu fizycznym (schorzenia kopyt, kolki) oraz zdrowiu psychicznym (nałogi i narowy stajenne – tkanie, łykawość).

Głównym problemem wynikającym z niedoboru aktywności ruchowej jest niedorozwój struktur amortyzujących, czyli strzałki gąbczastej i chrząstek kopytowych. Rozwój tych elementów u dzikich koni stymuluje ruch, czyli tysiące uderzeń kopyta o ziemię w ciągu doby. Kluczowa w tej sytuacji jest przemienność: nacisk i brak nacisku.

Kopyta dzikiego konia kształtowane są przez aktywność na rozmaitych podłożach, takich jak: piasek, trawa, błoto czy skały. Podłoża te mają różną twardość i właściwości ściernie. Koń jest w stanie przystosować się do każdego terenu. Adaptacja kopyta do określonego rodzaju podłoża zajmuje zróżnicowaną ilość czasu. Większość, bo aż 99% problemów z kopytami udomowionych koni wynika z nieodpowiedniego żywienia i braku ruchu. Zbyt mała dawka tej cennej aktywności już od początku życia stanowi olbrzymi problem, który bardzo trudno naprawić.

Chcąc zapewnić zwierzęciu dostateczną ilość ruchu, po prostu trzeba je wypuszczać na wybieg bez względu na porę roku i na pogodę, gdyż wtedy organizm ma możliwość przyzwyczać się do zmiennych warunków atmosferycznych i się zahartować. Zamknięcie w pomieszczeniach szybko odbija się na zdrowiu. Koń to zwierzę, które potrzebuje przemieszczania się z miejsca na miejsce oraz zabawy dla własnego dobra.

Rozwiązaniem bliskim ideałowi jest tzw. **Paddock Paradise**. Dzięki temu sposobowi utrzymania koni możemy uzyskać największą ilość ruchu w sztucznych warunkach, jak również łatwą adaptację do różnych podłoży. Głównym jego założeniem jest stworzenie koniom takiej przestrzeni, która – podobnie jak w naturze – skłoni je do niemal ciągłego poruszania się. Paddock Paradise poprzez system ścieżek i rozmieszczenie w różnych miejscach takich elementów, jak: paśniki, system powolnego żywienia, poidła, drzewa, zachęca konie do przemieszczania się z jednego miejsca na drugie.

Rys: Paddock Paradise

(<http://konie.rancho-stokrotka.pl/2011/01/10/ruch/>)

Tworząc taki padok dla koni, warto zapewnić im zróżnicowane podłoże; niektóre odcinki korytarza można wysypać kamieniami, piaskiem, żwirem etc. Ustawiając wodę, lizawki czy siatki z jedzeniem, starajmy się zaplanować je tak, aby były daleko od siebie i prowokowały konie do ciągłego chodzenia (np. woda daleko od paśnika). Pamiętać należy też o schronieniu: posadzeniu drzew oraz krzewów, a jeśli brakuje naturalnych elementów, postawić trzeba wiaty.

Tegoroczne przepisy dotyczące dopłat obszarowych umożliwiają, poprzez dofinansowanie dobrostanu koni, stworzenie takiej przestrzeni, w której zwierzęta te będą mogły spełnić swoje behawioralne potrzeby.

Celem ekoschematu – Dobrostan zwierząt (*Interwencja Dobrostan zwierząt*) jest zachęcenie do promowania podwyższonych warunków ich utrzymania. Rolnikom udzielane będzie wsparcie za realizację zobowiązań w zakresie, który wykracza ponad odpowiednie obowiązkowe normy, wynikające z powszechnie stosowanych praktyk. Płatności te przysługują rolnikom, którzy utrzymują zwierzęta gospodarskie w warunkach lepszych, niż wynika to z ogólnie obowiązujących przepisów czy sposobów utrzymania. Dla każdego z gatunków/grup technologicznych zwierząt określono, jakiego rodzaju praktyki w chowie tych zwierząt są premiowane.

W tym programie wyróżniamy dwa sposoby utrzymania koni:

1. Dobrostan koni utrzymywanych w pomieszczeniach lub w budynkach

Do ekoschematu kwalifikuje się gospodarstwo posiadające (w dniu złożenia wniosku) co najmniej 2 konie w wieku min. 24 mies. lub klacz ze źrebięciem (do 12 mies.)

Konie (dorośle/młodzież/klacz ze źrebięciem) są:

- utrzymywane bez uwięzi
- z zapewnieniem:
 - w sezonie wegetacyjnym (od 1 kwietnia do 3 września) – wypasu lub dostępu do powierzchni zewnętrznych przez co najmniej 140 dni (przez min. 6 godz. dziennie)
 - poza sezonem wegetacyjnym – dostępu do powierzchni zewnętrznych lub bieżalni przez min. 2 godz. dziennie o powierzchni w przypadku:
 - ✓ koni dorosłych/młodzieży – 70 m² /szt.
 - ✓ klaczy ze źrebięciem – 85 m² /szt.
 - boksów lub w przypadku utrzymywania wolnostanowiskowego w pomieszczeniach/budynkach – powierzchni zwiększonej co najmniej o 20%.

Rolnik musi także posiadać **plan poprawy dobrostanu zwierząt**, który został sporządzony przy udziale doradcy rolniczego, na formularzu udostępnionym przez ARiMR. Plan składa w Agencji przed upływem 25 dni od daty, kiedy mija termin składania wniosków o przyznanie płatności dobrostanowych.

Ponadto:

Rolnik obowiązany jest złożyć w Agencji, na formularzu udostępnionym na stronie internetowej, w terminie **od 1 października do 7 października** roku złożenia wniosku o przyznanie płatności dobrostanowej, oświadczenie o zapewnieniu wypasu lub dostępu do wybiegu wszystkim utrzymywanym w gospodarstwie zwierzętom z gatunku koń domowy przez co najmniej 140 dni w okresie pastwiskowym. Natomiast w przypadku: tymczasowego ich przemieszczenia w tym okresie (np. w celu wypasu) do siedziby stada w rozumieniu przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt

innego rolnika – trzeba również wskazać miejsca tego przemieszczenia i podać datę rozpoczęcia wypasu. Dodatkowo składa **oświadczenie** do Agencji o zapewnieniu wszystkim utrzymywanym w gospodarstwie zwierzętom z gatunku koń domowy dostępu do powierzchni zewnętrznych lub bieżalni, na formularzu udostępnionym przez Agencję na stronie internetowej, w terminie **od 16 marca do 21 marca** roku następującego po roku złożenia wniosku o przyznanie płatności dobrostanowej.

Konie			
Lp.	Obowiązujące normy prawne*		Wymogi obowiązujące w dobrostanie
1.	Powierzchnia boks (jeden boks – jeden koń)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konie dorosłe, których wysokość w kłębie wynosi do 1,47 m – co najmniej 6 m² ➤ Konie dorosłe, których wysokość w kłębie wynosi powyżej 1,47 m – co najmniej 9 m² ➤ Klacz ze źrebięciem – co najmniej 12 m² 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konie dorosłe, których wysokość w kłębie wynosi do 1,47 m – co najmniej 7,2 m² ➤ Konie dorosłe, których wysokość w kłębie wynosi powyżej 1,47 m – co najmniej 10,8 m² ➤ Klacz ze źrebięciem – co najmniej 14,4 m²
2.	Powierzchnia w przypadku utrzymania w waniach w systemie wolnostanowiskowym – bez uwięzi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konie dorosłe lub młodzież po odsadzeniu od matki – co najmniej 10 m², ➤ Klacz ze źrebięciem – co najmniej 12 m² 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konie dorosłe lub młodzież po odsadzeniu od matki – co najmniej 12 m² ➤ Klacz ze źrebięciem – co najmniej 14,4 m²

(* Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 czerwca 2010 r., w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (tj. Dz.U. z 2019, poz. 1966)

Dopłata do konia w tym systemie utrzymania wynosi 97,22 euro/szt.

2. Dobrostan koni utrzymywanych w systemie otwartym

Do ekoschematu kwalifikuje się gospodarstwo posiadające (w dniu złożenia wniosku) co najmniej 2 konie w wieku min. 24 mies. lub klacz ze źrebięciem (do 12 mies.)

Konie (dorośle/młodzież/klacz ze źrebięciem) muszą mieć zapewnione:

- utrzymanie bez uwięzi
- zadaszenia o powierzchni pozwalającej na jednoczesne przebywanie wszystkich koni pod tym zadaszeniem oraz ściółkę
- powierzchnię zewnętrzną zwiększoną co najmniej o 20% względem powierzchni wymaganej dla systemu otwartego, zgodnie z poniższą tabelą:

Konie			
Lp.		Obowiązujące normy prawne*	Wymogi obowiązujące w dobrostanie
1.	Powierzchnia w systemie otwartym	Koń dorosły – 0,1 ha	Koń** – 0,12 ha
(*) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 czerwca 2010 r., w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (tj. Dz.U. z 2019, poz. 1966) (**) niezależnie od wieku i płci			

Dopłata do konia w tym systemie utrzymania wynosi 44,02 euro/szt.

Podobnie jak w systemie utrzymywania koni w pomieszczeniach, rolnik musi posiadać **plan poprawy dobrostanu zwierząt**, który został sporządzony przy udziale doradcy rolniczego, na formularzu udostępnionym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Powyższe wymogi nie dotyczą rolników ekologicznych korzystających z systemu uproszczonego. Do płatności nie kwalifikują się konie utrzymywane w dzikich lub półdzikich warunkach, pochodzące z obszarów parku narodowego albo parku krajobrazowego, wskazanych zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

Elżbieta Brzezińska